

Petroleums-Militarisme.

Det store Offentlighed ser og erkender kun de politiske Fænomener, der er Genskinnet og Drønet fra de store økonomiske Kræfter. Kamp, Selve Kræfterne kan den ikke se. Dog, en Anelse om dem slaar engang imellem ned, og man spørger da for Eksempel: »Hvordan gaar det egentlig med Petroleum'en?»

Det er jo virkelig saadan, at der paa et Omraade er Krig mellem Amerika og England, nemlig om — Petroleum. To vældige kapitaliserede Hære kæmper mod hinanden. — Standard Oil of New York og det engelsk-hollandske Shell. Krigen brød ud og blev erklæret, da Standard Oil afsluttede den store russisk-amerikanske Leveringskontrakt. Dette udløste Shelltrustens Stryker. Deterding, den mægtige engelske Petroleumsgeneral, mobiliserede sine militære Pengestykker under Parolen: »Kamp mod det stjålne Petroleum», og dermed mente han de Oliefelter i Rusland, som Sovjet havde fratrækt de tidligere Ejere, og som Amerikanerne nu, oh hvor umoralsk og skændigt, ikke generede sig for at udnytte. Oliekrigen gik over i sit akutte Stadium, da Amerikanerne lod det russiske Petroleum flyde ud over de britisk-indiske Markeder, og fra nu af blev der udfægtet en Priskamp paa Liv og Død mellem Standard og Shell. Denne Kamp er regnet ud til at have kostet Standard 4 Millioner, og Shell ikke mindre end 13 Millioner Dollars om Aaret. Hvad der i denne Krigsperiode har været præsteret af Artikler og Notiser i Pressen, af Kommunique'er og Forhandlinger, nærmer sig det uovillige. I Ojeblikket gør der sig en Smule Krigstræthed gældende. Det trækker op til en Slags Vaabenstilstand. Oliekampen i Indien er indstillet, fordi den var begge Magter for dyrt. Nu begynder de at tale om en Forstaaelse med Hensyn til det russiske Petroleum. Man er saa kapitalistisk moralsk, at man endda taler om, at de Selskaber, som udnytter de kava-siske Oliefelter, skal danne et Skadesløsfond paa 5 pCt., til Fordel for Besidderne for Krigen. Man maa ofte lide paa den hellige Elendighedsrets Alter.

Men fremfor alt er nu Tanken om en Verdens-Petroleum-Konference udkastet. Denne vil blive mindst ligesaa betydningsfuld som enhver politisk Conference. Sagen er, at hele Verden i de sidste Aar, kapitalistisk set, befinder sig i en Overproduktion af Petroleum. Den forbitrede Konkurrence har ført til en systemløs Udnyttning af alle Ojekilder, og dermed til et unaturligt stort Udbud af Petroleum.

Hidtil har en International Regulering af Produktionen ikke kunnet værdsættes, fordi ingen af Koncernerne vilde baje sig. Mens de militære Rustninger og Begrænsningen af dem har staaet under Offentlighedens Kontrol, har Petroleumshærens Rustninger og Bevægelser foregaaet bag Bagtæppet paa Verdensscenen. Med en Verdenskonference vilde dette Bagtæppe pludselig ruller op for Tilskuernes Øjne.

I Ojeblikket er Standard Oils Direktør og Generalstabschef, Walter Teagle, i London for personligt at forhandle med den mægtige Fører for Shell, Hollænderen Henri Deterding. At denne Conference er ligesaa vigtig som de aktuelle politiske fremgaar af, at hvis Teagle og Deterding ikke bliver enige, gør Kellogg og Chamberlain det heller ikke, da Petroleum næst efter Flaadepørgsmaalet er det største Konfliktstof mellem Amerika og England.

Landstingsvalid.

Valid fór fram á vanligan hátt.

Úrslitið varð, at Patússon varð valdur við 11 sjálvstýris-atkvøðum í triðja umfari.

Sambandið greiddi atkvøðu fyri Effersoe, Javnaðarflokkurin fyri P. M. Dam.

Patússon takkaði fyri heiðurin, at vera kjøsaður á Danating. Valid á honum var falið somu leið, sum lögtingsvalid í vetur visti. Hann segði seg annars vilja standa úttanfyrir partarnar har niðri, tí flokkarnir her á landi høvdu verið úttanfyrir politisk flokkarnar í Danmark. (Patússon og Mitens hava kortini sum umboðsmenn Sjálvstýrisins verið limir í tti radikala flokkinum í Danmark, eins og Effersoe í Vinstra).

A. Samuelsen helt, at Fóroyar neyvan kundu haft fingið ein minni væl skikkaðan mann enn Patússon, og hevði hann einkið ljóst hóp viðvíkjandi úrslitinum av hesum vali. Hann víkdi undurstríka, at Patússon for niður sum umboðsmaður fyri ein minnilut av Fóroya veljarum. Socialistarnir, hin nýggi flokkurin víkdi ikki velja hann. Teir kundu kortini haft forðan honum við at stýðja Effersoe. Men tað gjørdi teir allso ikki. Teir um tað og andsvárið.

P. M. Dam hevði ikki ætla sær at lagt uppí. Men vegna Samuelsen's nertan við javnaðarflokk, skuldi hann siga:

Vit stillaðu eftir javnaðarhugsjónum, hava ikki vilja blanda okkum í orrustuna um »separatismu» ella samband. Vit hava ikki trúð uppá álvara í hesum kegli: Okkara val fór tí eisini aleina eftir javnaðarmanna vegum og leiðum. Hvorki teirra Sambandsins ella Sjálvstýris valevni bera javnaðarmanna hugsjónir, ikki alment ið hvussu er. Vit kundu tí velja hvørgan teirra.

Eftir Sambandsins framburði av tí politisku støðuni fór tað og Sjálvstýrið til vals uppá sambandið við Danmark ella loysing, separatismu. Effersoe finnur sambandsmenn ikki, tað vístu teir. Kom tí valid at snúgva sær so, at teir høvdu at velja ímillum »socialismu» ella »separatismu». Av tveimum óndum valdu teir tað fragara.

Vit kundu haft forðað Patússon, sigur Sámásson. Tað kundi Sambandið eisini; og eftir støðu sambandsmanna til valid, skuldu teir sjálvandi gjørt tað. Men »separatistrelslane» var allso ikki so stór um »socialistrelslane». Sambandsflokkurin hevur ofrað »Rígsenheden» og í staðin — av neyð kortini — valt »separatismu».

Mær fall í huga, táid valid stóð greitt: »Nú slitaði bandið. Nú eru — eftir Sambandsins áskoðan, ið hvussu er — 21 »separatarist» og einans 2 »Samborighedens Mænd» á Fóroya lögtingi. Vit eru ikki separatistar. Eg vil ynskja teir, Maurensius og mær styrki í knotir til at bjarga skútuni, so bandið ikki verður skorið og vit hjálparleysir fara í loysingargreymir. Fóroyar eru ikki enn mentar at vera eina, tær megu enn hava eitt stórt land at vera saman við, undir fríum og rúmligum korum sjálvandi. Men nú Sambandið hevur vali, verður tákidi tyngrt.

2. »Samborighedens Mænd», imóti 21, varð allso úrslitið!!!

Formaðurin endaði so valfundin.

Forslag

til Lov om færøsk Klasselotteri.

§ 1.

Finansministeren bemyndiges til at meddele et Konsortium, repræsenteret ved Forretningsfører Hans Olaf Hansen, Prokurist Johannes Olaus Joensen og Sagfører Edward Esbern Mitens, alle af Thorshavn, Beylling til Oprettelse af et færøsk Klasse-lotteri paa følgende Vilkaar:

a) Hvert Aars Lotteri deles i 2 af hinanden uafhængige Serier med lige mange Trækninger i hver. Antallet af Lodder maa ikke overstige 20,000 for hver Serie. Antallet af Erstatningslodder maa ikke overstige 3000 for hver Serie. Antallet af Trækninger for hver Serie maa ikke overstige 6.

b) Indskudet til den enkelte Serie for et helt Lod skal være 20,00. Lodderne kunne udstedes baade som hele og delte.

c) I hver af Lotteriets Serier skal det samlede Gevinstbeløb være mindst 70 pCt af Indskudssummen for samtlige til Serien hørende Lodder med Fradrag af den i § 1, f bestemte halvaarlige Afgift. Gevinstbeløbet fordeles efter en af Finansministeren godkendt Plan, i hvilken tillige vil være at fastsætte Loddernes Antal, Tidspunktet for Trækningerne samt Regler for Bekendtgørelse af Trækningernes Udfald, Tidspunktet for Gevinsternes Udbetaling og for Fortabelse af ikke i rette Tid hævdede Gevinster. Gevinsterne udbetales uden Afdrag. Gevinster, der ikke fordes udbetalte i rette Tid, regnes Færø Amt's Repartitionsfond til Gode.

d) Trækningerne foregaa offentligt i Thorshavn under Tilsyn af en dertil af Kongen beskikket Kommission paa 5 Mand, hvoraf mindst 1 Jurist, der opfylder Betingelserne for at være Dommer. Kommissionen afgør endelig ethvert Spørgsmaal om Trækningernes Rigtighed eller Gyldighed, væge sig under eller efter Trækning.

e) Berillingen til Lotteriets Drift kan gives for et Tidsrum af 15 Aar fra 1. Januar 1929 at regne, og Bevillingen fortabes, naar Bevillingshaveren ikke opfylder de ham overfor det Offentlige i Henhold til Bevillingen paahvilende pekuniære Forpligtelser, eller naar den Lotteriel godkendte Plan ikke overholdes.

f) Bevillingshaveren skal erlægge forud en halvaarlig Afgift af Kr. 84,000 til Færø Amt's Repartitionsfond.

g) Bevillingshaveren skal meddele af Indskudssummen for de til enhver Serie afsatte Lodder erlægge en Afgift til Færøernes Lagting svarende til 3 pCt. af de første 5000 Lodder, 4 pCt. af de følgende 5000 Lodder, 5 pCt. af de derpaa følgende 5000 Lodder og 6 pCt. af Resten. Lodderne ere stempefræ.

h) Saafremt der af den danske Stat maatte ønskes en Afgift i Anledning af, at Lodderne sælges i Danmark, skal Finansministeren være bemyndiget til i Bevillingen at fastsætte en saadan Afgift, der dog ikke maa overstige

den Færøerne tillagte Procent-Afgift.

i) Til Sikkerhed for Opfyldelsen af de Bevillingshaveren paahvilende Forpligtelser skal der, forinden Lotteriet kan træde i Virksomhed, være tilvejebragt en Garantifond, bestaaende af solide Effekter til samme Værdi som Halvdelen af det samlede Gevinstbeløb i en Serie. Saafremt Garantifonden formindskes som Følge af lidte Tab, paahviler det Bevillingshaveren, inden en Trækning kan finde Sted, enten at forøge Fonden til den paabudte Størrelse eller for det manglende Beløb at stille en af Finansministeren godkendt Bankgaranti. Staten fører Tilsyn med og indestaaer for Tilstedeværelsen af den her nævnte Sikkerhed.

§ 2.

Finansministeren fastsætter de nærmere Regler om Lotteriets Ordning og om det Offentlige Tilsyn med Lotteriet. De heraf flydende Udgifter bæres af Bevillingshaveren.

§ 3.

Afsætning af Lodsedler i og til Udlandet er forbudt og det kan i Bevillingen fastsættes, at enhver Lodseddel lydelig og paa mindst 3 Hovedspil skal bære Paategning om, at Loddet er ugdyldigt udenfor Danmarks Grænser.

§ 4.

Saa længe en i Medfør af nærværende Lov given Lotteribevilling er i Kraft, skal det ikke være tilladt at oprette noget Penge-lotteri paa Færøerne.

§ 5.

Denne Lov træder straks i Kraft.

Føroya Løgting 1928.

17. august.

Ein friggjadagur á lögtingi.

Dagskráin byrjaði við 7 málum, ið øll vóru komin ovseint inn á ting.

Nr. 1 var bræv frá Havnar býarstýri um studning til viðlíkahald av navigatiónsskúlanum. Sakin slapp til viðgøðar, og varð beind í figgarnevndina.

Men so komu hinar sakirnar, ið allar vóru fyrri tí ringu strálini, ikki at sleppa til viðgøðar. Fyrsta sakin var kærúmal yvir amtmannin og telefonstöðina á Oyrareingi, omur, bræv frá Sumbingum um studning til at keypa rottugift, triója, bræv frá djóraklekninum um grindadráp í Vestmanna, og fjórða, kærúmal frá einum skælingsmanni, um finningafisk.

Hesar sakir vóru goymdar til næsta ár.

Heppnari vóru Nólsoyingar við sínum brøvum, teir høvdu tviini brøv inni, ið eisini vóru so seint greidd, at hær var hildin atkvøðisgreiðsla. Annað brevið var um veg úr bygdini og út á Borina, og hitt um lending. Málini vóru beind í figgarnevndina.

Síðani vóru studningar til ymsar kirkjur til viðgøðar. 1) Kirkjan í Gøtu, 2) Kirkjan við Gjógv, 3) Kirkjan í Hógvík, 4) Kirkjan á Glyrum. Tær vóru beindar í kirkjunevndina.

So kom dagsins aðalmál til viðgøðar:

Jarðahvalurin.

Effersoe bar sakina fram — hann hevði sjálvur lagt sakina inn á ting. Hann mælti til, at

Vinuer, Døre og Lister.

Godt og billigt Arbejde.

Hugo Øster's Maskinsnedkeri, TH. 216. Thorshavn. TH. 216.

menn, ið ítíttalaðu seg um sakina, víkdu royna at halda seg til tað, ið fyrilá, nevniliga at avloysa jarðahvalsrettin. Tað er so mangan ávist, at hesin retturin til jarðahval er vorin ein ognarrættur, sum ikki kann takast frá sínum ognarmonnum úttan eina grundlovsbrotying, men við at ganga undir tær náttúrligu treytir, at útbetala erstatning til teir, ið rettlin hava til jarðahvalin. Vit eru jú komnir væl á veg við at samla pening til hetta endamáli. Fondurin stendur fyrri at eiga 107,000 krónur, so tað kann ikki resta nógv í, til vit kunnu avloysa jarðahvalin. Hann mælti til, at menn tóku væl við hesum máli.

Niclasen var ikki so lagaligur. Hann talaði um tann rættferðuga rett, ið ognarmenn høvdu til jarðahvalin, meðan rætturin hjá kongshóndrum og prestum var heldur ivasamur. Kongsmenningu so at siga einki, úttan nógv grind var, men prestarniringu altíð sín stóra part. Hetta var órættvist.

Winther gav Effersoe eina ábreiðslu fyrri, at hann hevði borið hetta málið inn á ting.

Dam var Effersoe takksamur fyrri, at hann hevði borið hetta stóra, lýðandi mál inn á ting: Stríð hevur staðið um henda spurning. Til tess er einki at siga, tí her nerver órættvís. Móti órættvís skal sjálvandi stríð standa. Tað er eitt gott tekn, at fólk stríðist móti tilíku órættvís, sum her er talan um. Eg skal bert skjóta til hvussu tað er við, fiski, fugli og oðrum, sum veitt verður upp úr havinum og tveitt verður upp á land úttan jarðaskatt. Eg skal annars ikki leggja nærri at, hvussu hesin órættur er háttaður. Talað hevur verið so nógv áður um tað. Menn kenna tað, ið her kann sigast fyrri og imóti. Men eg skal leggja dyk á, at her mega menn royna tað, teir eru mentir. Harra Effersoe, tingmaður, talaði um at avloysa og vísti á tann peningargrúm, vit áttu til avloysingar. Peningarúgván var stór. Men helt hann vera stult komið enn. Her skal also ein ræðuligur hópur til, áður jarðahvalurin er avloystur. Gongur sum hevur gingið, verður ikki komið á mál í breði. Men skuldu vit helst fingið skil á sum skjótast. Hin æraði tingmaður, Effersoe, helt, at ríkiskassin kundi kanska stýðja við láni, og helt hann tað annars vera vónleyst, at hugsa um avloysning úttan viðurgjald vegna tess, at sjálv grundlógin var í vegin við ognarrættartrygging sín. Her vil eg hetta meg við, tí hetta forhold er athugavert.

Siga vit okkum einigir um at jarðahvalurin er órættvísur ognarrættur, er sjálvandi eyðsæð, at hann má strákast. Men nú sigst: vit kunnu ikki stráka hann tí hann er heimilaður í grundlógini. Grundlógin er also órættvís í hesum fori, ið hvussu er, og órætturin nerver okkum. Vit eiga heimild til at krevja henda órætt rættaðan. Hvorki vit ella Danir kunnu lata órættin raka so meint sum her. Vit krevja hetta óskil javnað. At seta »apparatið» í gongd til broytan av grundlógini bert fyrri hesa okkara sok er nógv kraft og her kanska ikki til. Tað kostar